

*До спеціалізованої вченої ради ДФ 58.082.100
Західноукраїнського національного університету
46001, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11*

РЕЦЕНЗІЯ

Собко Ольги Миколаївни

доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри підприємництва та торгівлі Західноукраїнського національного університету на дисертаційну роботу **Вівчара Віктора Павловича** на тему «**Формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств**» подано до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами та темами

Підвищення безпекової складової в діяльності суб'єктів торговельної діяльності зумовлюється глобальними кризовими явищами, швидкою та масштабною цифровізацією економічних процесів, а в українських реаліях ще й ускладнюється повномасштабною війною, яка спричинила широку релокацію бізнесу та погіршення фінансової стійкості на усіх рівнях функціонування підприємницьких екосистем. Попередження негативних наслідків вимагає новелізації процесів формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, які б дозволяли враховувати перманентні зміни ринкового середовища та нинішні тенденції цифрових трансформацій.

Стратегія забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств через її спроможність підтримувати інноваційний розвиток, інвестиційну привабливість та забезпечувати диверсифікацію джерел фінансування дозволяє утримувати конкурентоспроможність суб'єктів торговельної діяльності, що підтверджує доцільність дослідження процесів її формування в умовах сучасної цифрової трансформації.

Напрямок дисертаційної роботи пов'язаний з планом науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету «Фінансова розвідка в запобіганні та протидії злочинних доходів в умовах воєнного часу» (номер державної реєстрації 0124U000998) та Карпатського національного університету «Трансформація світової економічної системи в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0118U1003971). Беручи до уваги наведене вище, тему дисертації Вівчара Віктора Павловича «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств» можна визнати актуальною, а напрям дослідження – своєчасним.

Особистий внесок дисертанта в отриманні наукові результати

Оцінюючи дисертаційну роботу Вівчара Віктора Павловича, можна зробити висновок, що результати дослідження є актуальними. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто автором на належному теоретико-методичному рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують завдання поглиблення теоретико-методичних засад і практичних інструментів щодо формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі з належним ступенем обґрунтованості викладені наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що базуються на широкому спектрі використаних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема абстрактно-логічного узагальнення, структурного, евристичного, системного, статистичного, порівняльного, графічного, факторного та ін.

Одержані автором в ході дослідження наукові результати обґрунтовані на основі критичного аналізу достатньої кількості літературних джерел (212 найменувань), що дозволило дослідити наукові

надбання та обґрунтувати сформульовані висновки з врахуванням світового досвіду.

Належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується ґрунтовним аналізом наукових праць, використанням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, аналізом широкого масиву статистичного та фактологічного матеріалу, успішною апробацією наукових розробок. Для досягнення визначеної мети та вирішення поставлених завдань здобувачем використано низку загальних та спеціальних методів дослідження (зокрема, історичного, системного, порівняльного, структурного, статистичного, факторного та логічного аналізу; графічний, абстрактно-логічний методи тощо), що дозволило обґрунтувати висунуті гіпотези, висновки та практичні рекомендації.

Визначена мета та поставлені в роботі завдання повністю реалізовані у ході дослідження. Автор дотримався системного підходу до побудови науково-дослідної роботи, що забезпечило логічну послідовність викладення теоретичних положень, а також достовірність та обґрунтованість зроблених висновків і рекомендацій.

Застосування системного підходу при вивченні аспектів формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств дозволило в логічній послідовності розглянути теоретичні засади та методичні підходи в оцінюванні ефективності, провести аналітичні дослідження економічної безпеки торговельних підприємств та виявити резерви її підвищення, обґрунтувати напрями удосконалення організаційно-економічного механізму та комплексного оцінювання ефективності формування безпекових складових стратегії розвитку суб'єктів торговельної діяльності. Це послужило основою для напрацювання та обґрунтування власних пропозицій щодо удосконалення процесів формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств в умовах сучасних викликів.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження

Результати дослідження характеризуються наявністю елементів наукової новизни, серед яких варто виокремити наступні здобутки автора:

удосконалено:

– структурно-функціональний підхід до формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, дія якого направлена на підвищення інноваційності та ефективності торговельних процесів, що розширює методичний базис в оцінюванні безпекової стійкості суб'єктів торговельної діяльності;

– методичний підхід до побудови системи показників економічної безпеки торговельних підприємств, який, на відміну від існуючих, сформований із врахуванням операційних характеристик, дослідження ризиків та загроз, аналізу ефективності використання ресурсів відповідно до індикаторів економічної безпеки, що дозволяє покращити процеси формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств;

– формування алгоритму стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, яке, на відміну від існуючих, побудовано на основі методу кластеризації, що дасть змогу підвищити безпековий рівень організаційних та економічних процесів в торговельній діяльності;

набули подальшого розвитку:

– наукові підходи до формування моделі комплексного оцінювання стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, які, на відміну від існуючих моделей, враховують чинники економічної безпеки в межах двох основних об'єктів, що дає змогу ідентифікувати рівні економічної безпеки за характеристиками зрілості бізнес-процесів;

– вектори покращення організаційно-економічного механізму стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, які, на відміну від існуючих, враховують інституційно-управлінський, техніко-

технологічний, ресурсно-базисний та структурно-функціональний компоненти, що дало змогу підвищити ефективність функціонування суб'єктів торговельної діяльності.

Повнота опублікування основних положень дисертації

Теоретичні та прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 15 наукових працях, а саме: 4 публікації у наукових фахових виданнях України (із них 3 одноосібні), 2 публікації в інших виданнях, а також 9 публікацій апробаційного характеру.

Теоретична та практична значущість отриманих результатів дослідження

Теоретичне значення результатів дослідження полягає в поглибленні теоретико-методичних положень в сфері формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості використання запропонованих прикладних рекомендації для вдосконалення формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств.

Прикладне значення отриманих результатів дослідження підтверджується достатньою кількістю довідок про впровадження (с. 252–256). Авторські напрацювання впровадженні у діяльності чотирьох суб'єктів торговельної діяльності, а саме: ТОВ «ВЕСМАК» (довідка № 133 від 05.11.2025 р.), ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» (довідка № 108 від 11.11.2025 р.), ТОВ «ТЕКО-ТРЕЙД» (довідка № 47 від 07.11.2025 р.) та ТОВ «КОЛЯР» (довідка № 173 від 12.11.2025 р.).

Основні положення та результати дисертаційної роботи Вівчара В. П. впроваджені в навчальний процес Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін «Безпека бізнесу»

та «Фінансово-економічна безпека» (довідка № 126-27/2724 від 012.11.2025 р.)

Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення матеріалу

Аналіз змісту та структури дисертаційної роботи, викладених в ній теоретичних положень, науково-методичних і прикладних розробок, дозволяють оцінити її позитивно. Дисертаційна робота Вівчара В. П. за своїм змістом повністю відповідає меті та поставленим завданням дослідження. Результати дослідження викладені діловою українською мовою у логічній послідовності, оформлені у відповідності з встановленими вимогами до такого виду робіт.

Отримані результати дослідження згідно виставлених вимог висвітлені у фахових наукових статтях та матеріалах конференцій.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень за антиплагіатною системою «Strike Plaiarism». У дисертаційній роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів містять посилання на відповідне джерело. Дисертаційна робота Вівчара В. П. на тему «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств» відповідає ступеню академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, її наукову новизну, теоретичну та практичну цінність загалом, поряд із вище зазначеними результатами доцільно наголосити на окремих положеннях, які є дискусійними та потребують обговорення, а саме:

1. Дискусійним є представлення тривимірного вектору в системі економічної безпеки торговельних підприємств через поняття «економічність, результативність, ефективність» та твердження, що «основою забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств є

ефективність» (рис. 1.2); «комплексний системний інструментарій формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств» (рис. 3.1, с. 150).

2. При представленні теоретичної частини роботи автор робить висновки, які вимагають посилення аналітичного супроводу, конкретизації пропозицій чи уточнень (напр., основними *показниками* вимірювання рівня цього елемента економічної безпеки торговельного підприємства є обґрунтованість управлінських рішень» (с. 34, 35); виокремлення показника «коефіцієнт використання існуючих виробничих потужностей» в межах «технологічних факторів, що впливають на економічну безпеку торговельних підприємств» (с. 57); «формалізована модель стратегії торговельних підприємств» (рис. 1.13, с. 74) містить елемент «стратегічне планування виробничої програми»)), що дозволило б посилити аргументацію при обґрунтуванні висновків.

3. Доцільно було б розширити представлення методичної складової (напр., систему показників економічної безпеки торговельних підприємств на (табл. 2.7, с. 113) варто було б подати у вигляді додаткової таблиці із застосуванням рівневих порогових значень та вказати на авторський доробок у застосуванні даних індикаторів безпекової компоненти торговельних підприємств та провести розрахунок інтегрального показника, який формує шкалу оцінювання ефективності функціонування), що дозволило б повніше відобразити авторський вклад.

4. Аналітичний блок в дисертації доцільно уточнити з погляду показників, вимірників та їхнього обґрунтування (с. 90, 110, 138, 177, 178), що б зняло низку дискусійних моментів.

5. Дисертант використовує у роботі широкий спектр термінів (напр., торговельне підприємство, торговельні компанії тощо), що вимагає застосування уніфікації в контексті предмета дослідження.

6. Дисертація містить незначні стилістичні та граматичні помилки (с. 22, 27, 33, 37, 38, 39, 47, 57, 93).

Проте, дискусійні моменти не мають істотного впливу на отримані результати дослідження та не зменшують його прикладного значення.

Тема дисертації є актуальною, а сама робота – завершеною науковою працею, виконаною особисто здобувачем на високому науковому рівні, в якій отримано нові, науково обґрунтовані результати. Новизна висновків і практичних рекомендацій, викладених у дисертації, дають підстави оцінити роботу як вагомий науковий внесок.

Загальний висновок

Дисертація Вівчара В. П. «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств» за змістом та оформленням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Це дає можливість зробити висновок про те, що Вівчара В. П. заслуговує представлення наукових результатів до розгляду в разовій спеціалізованій вченій раді щодо присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва та торгівлі
Західноукраїнського національного університету
Міністерства освіти і науки України

Ольга СОБКО

Підпис: _____

Завіряю: _____

НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ

Л. Сесик